

Agencija za energijo

Program
Vseživljenjsko
učenje

mag. Irena Praček

REGULACIJA MONOPOLNIH DEJAVNOSTI REALNOST ALI UTVARA?

Pravna fakulteta Univerze v Mariboru

Maribor, 28. maj 2014

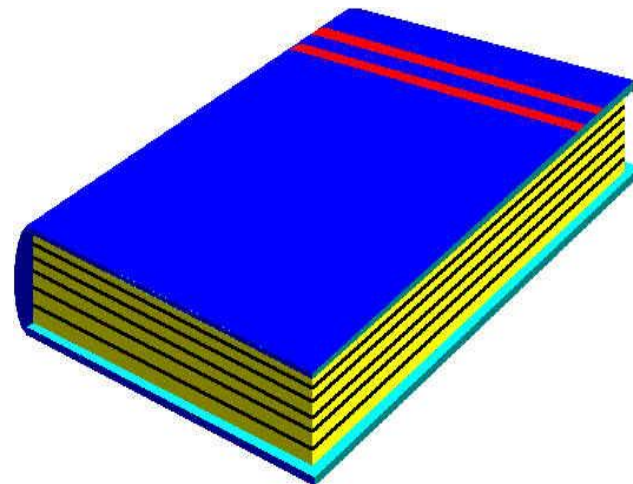
Slovenija je z vstopom v EU postala del enotnega trga tudi na področju energetike. Na njem bomo uspešni le, če bomo vzpostavili evropsko primerljiv energetski sistem.

- prvi paket v poznih 90. letih
- spremembe v 2003
- večina držav direktive vnesla v svoj pravni red
- kljub temu iz preiskave EK izhaja, da je potrebno rešiti veliko problemov:
 - neučinkovit trg
 - visoka stopnja tržne koncentracije
 - vertikalna integracija (onemogočen enak dostop vsem, nezadostno investiranje v infrastrukturo)
 - regulatorji nimajo dovolj moči in neodvisnosti
 - pomanjkljiva obstoječa zakonodaja na področju ČPZ
 -
- ker je:
 - konkurenčen in učinkovit evropski trg z EE in ZP pomemben tako za državljane, kot za industrijo
 - tak trg predpogoj za uspešno spopadanje s klimatskimi spremembami
 - tak trg odločilen za zagotovitev zanesljive oskrbe in ugotavljanje pravih investicijskih signalov
- v 2009 objavljeni novi direktivi za EE in ZP in uredbe
- 2014 sprejet novi Energetski zakon, ki implementira direktive iz leta 2009

- Slovar slovenskega knjižnega jezika:

Liberalizacija je:

- odstranitev ovir
- omejitev v postopkih
- omejitev v poslovanju

Katere ovire smo želeli odstraniti?

Ločiti energente (elektriko, plin) od infrastrukture (omrežja) in jih prodajati kot tržno blago.

Katere omejitve v postopkih smo želeli postaviti?

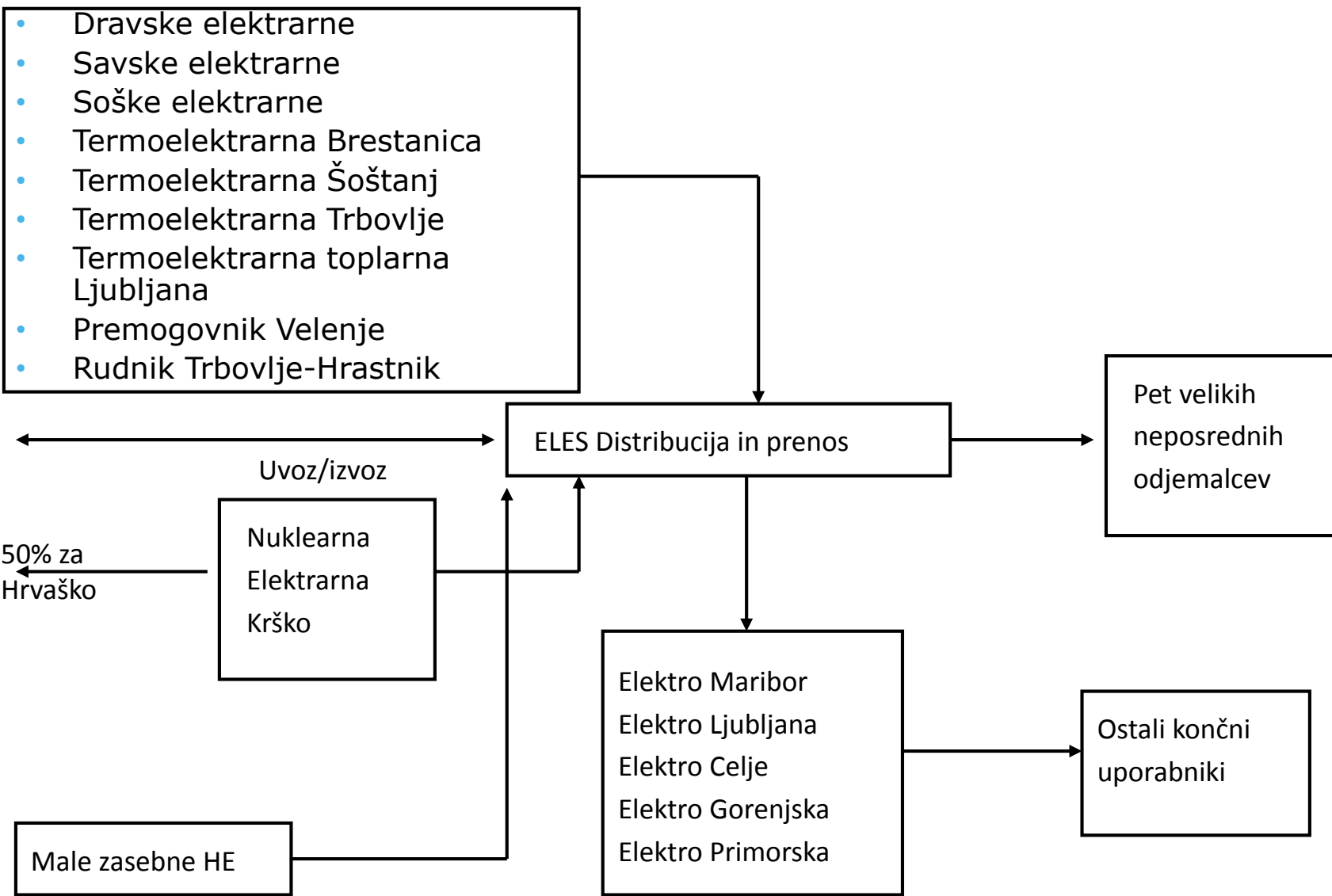
Regulirati (ekonomsko nadzorovati)
infrastrukturo

← Tema današnjega
pogovora

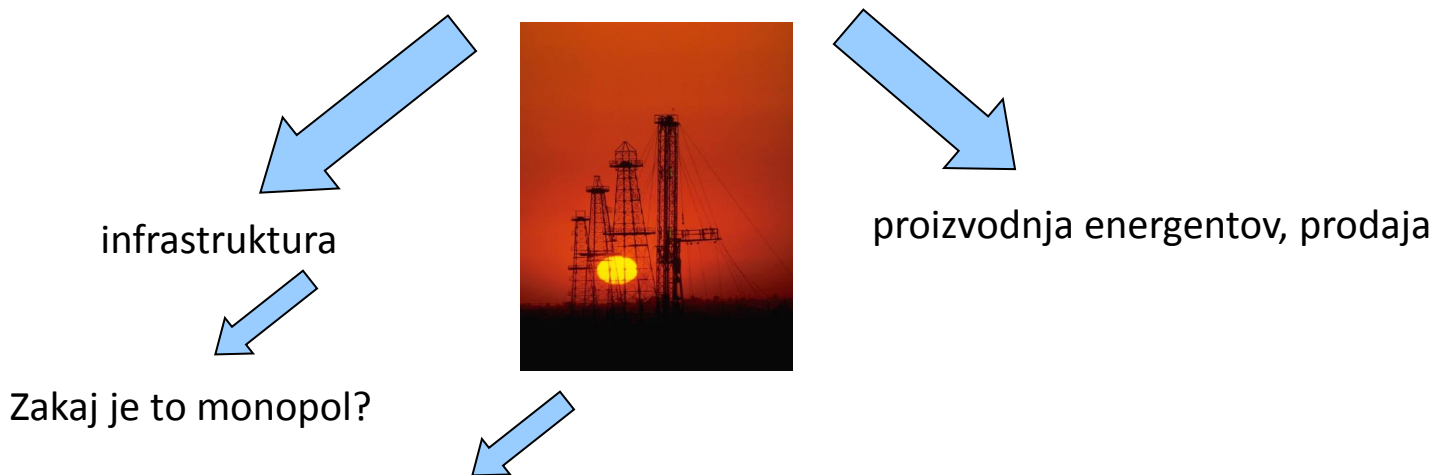
Namen liberalizacije je, da se vsem odjemalcem omogoči možnost izbire dobavitelja ter dostop do omrežja na pregleden in nepristranski način.

Elektroenergetski trg "včeraj"

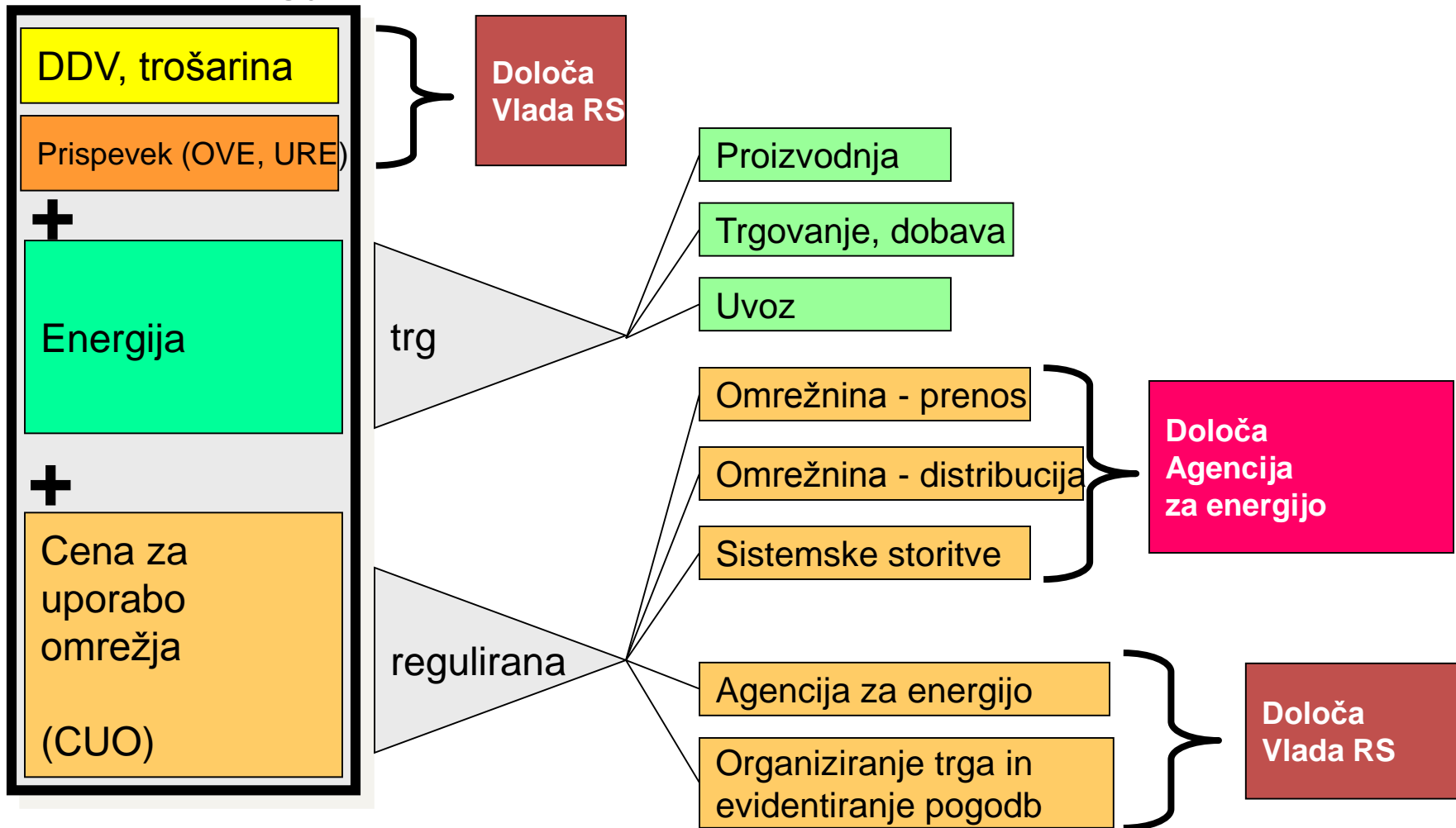
- Ločili smo monopolne in tržne dejavnosti!

Dejavnost prenosa, distribucije električne energije in zemeljskega plina je monopolna dejavnost, saj ima naslednje značilnosti:

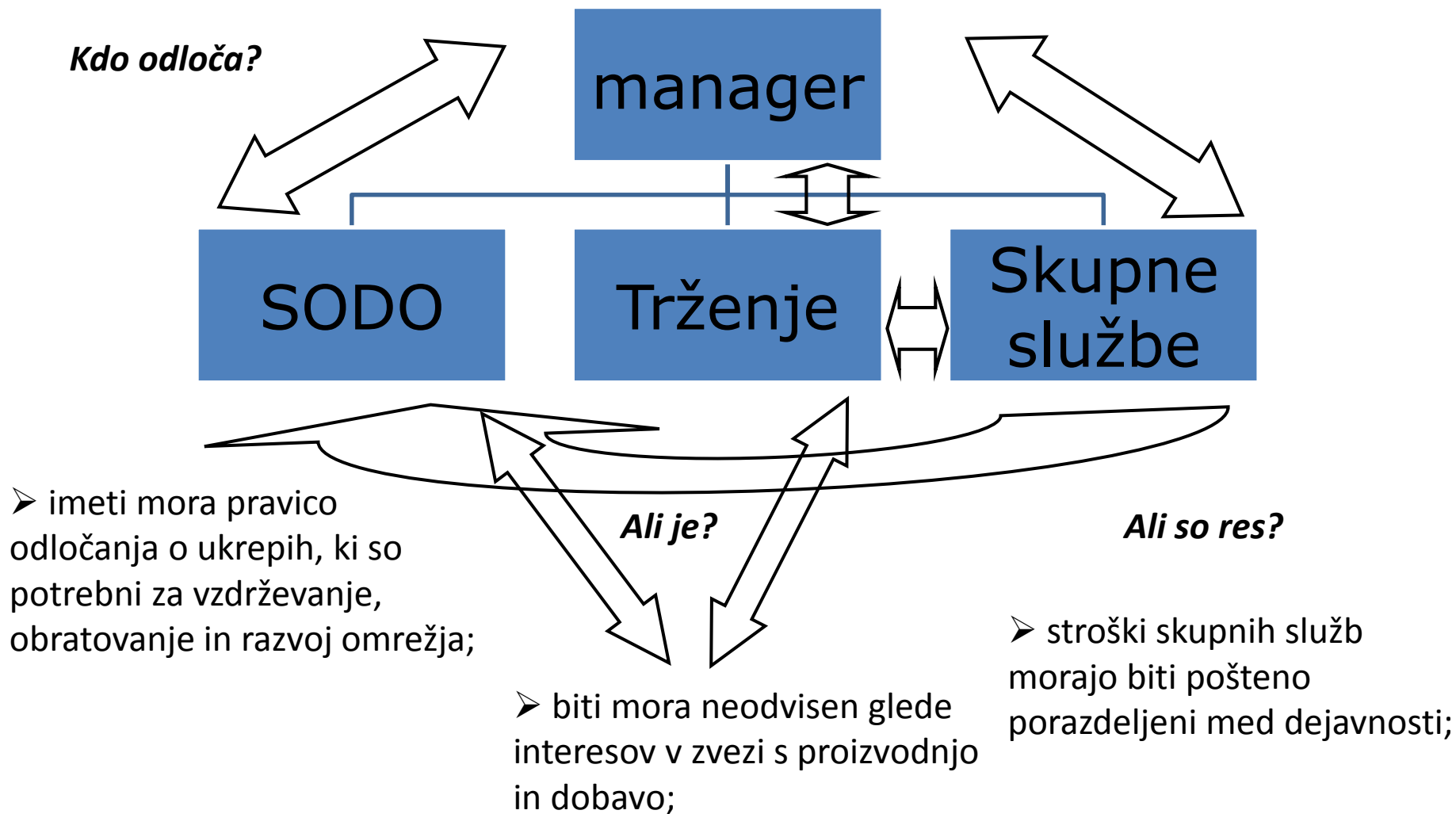
- velika ekonomija obsega,
- s celotnim prenosnim in distribucijskim omrežjem se upravlja kot s celoto,
- neprimernost izgradnje dvojnih omrežij (na enakem območju),
- omejena konkurenca (komercialni vodi na manjših odsekih omrežja),
- v primeru nereguliranja te dejavnosti bi lahko nastala velika tržna moč izvajalca te dejavnosti.

Končna cena
dobavljene
električne energije

- sistemski operater mora biti samostojen pri sprejemanju odločitev;
- pravna ločitev sistema operaterja od tržne dejavnosti, ki pa ne pomeni nujno tudi spremembe lastništva sredstev;
- regulator regulira sistema operaterja, ki deluje na trgu, na katerem ni prave in poštene konkurence.

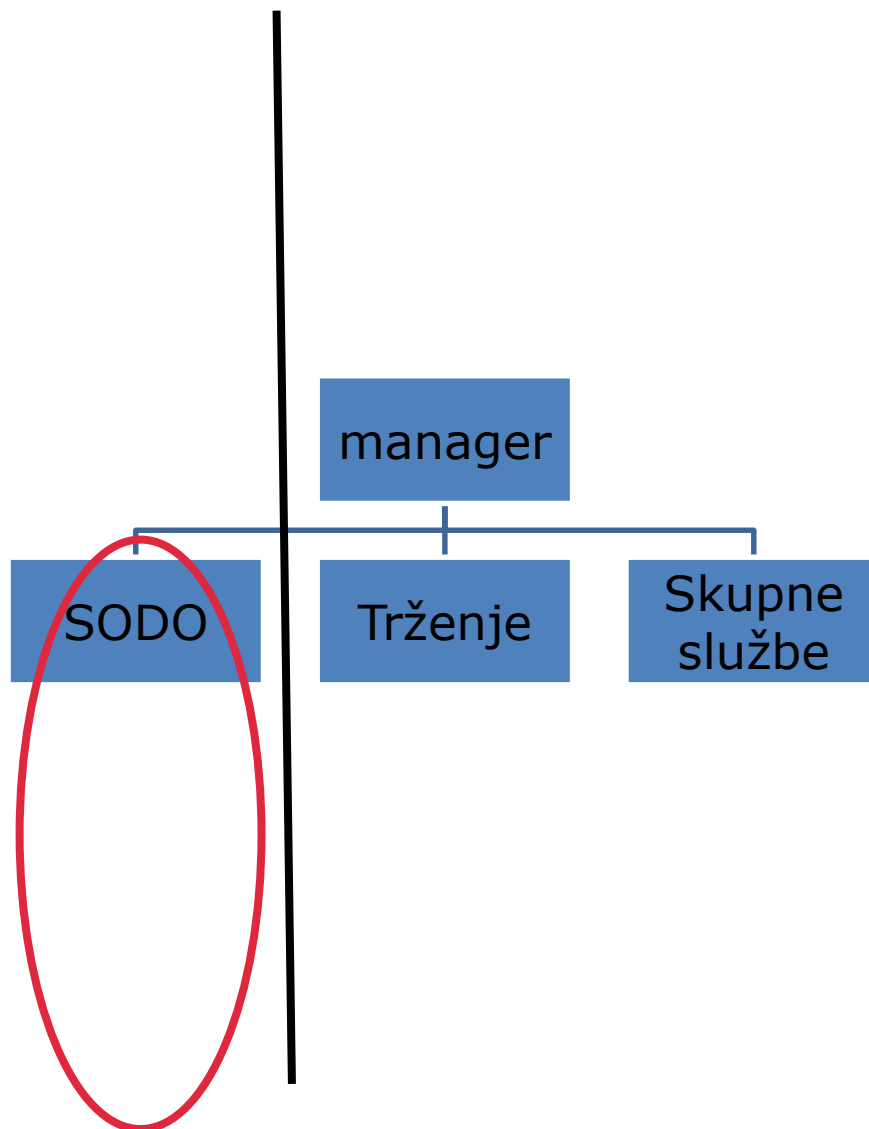

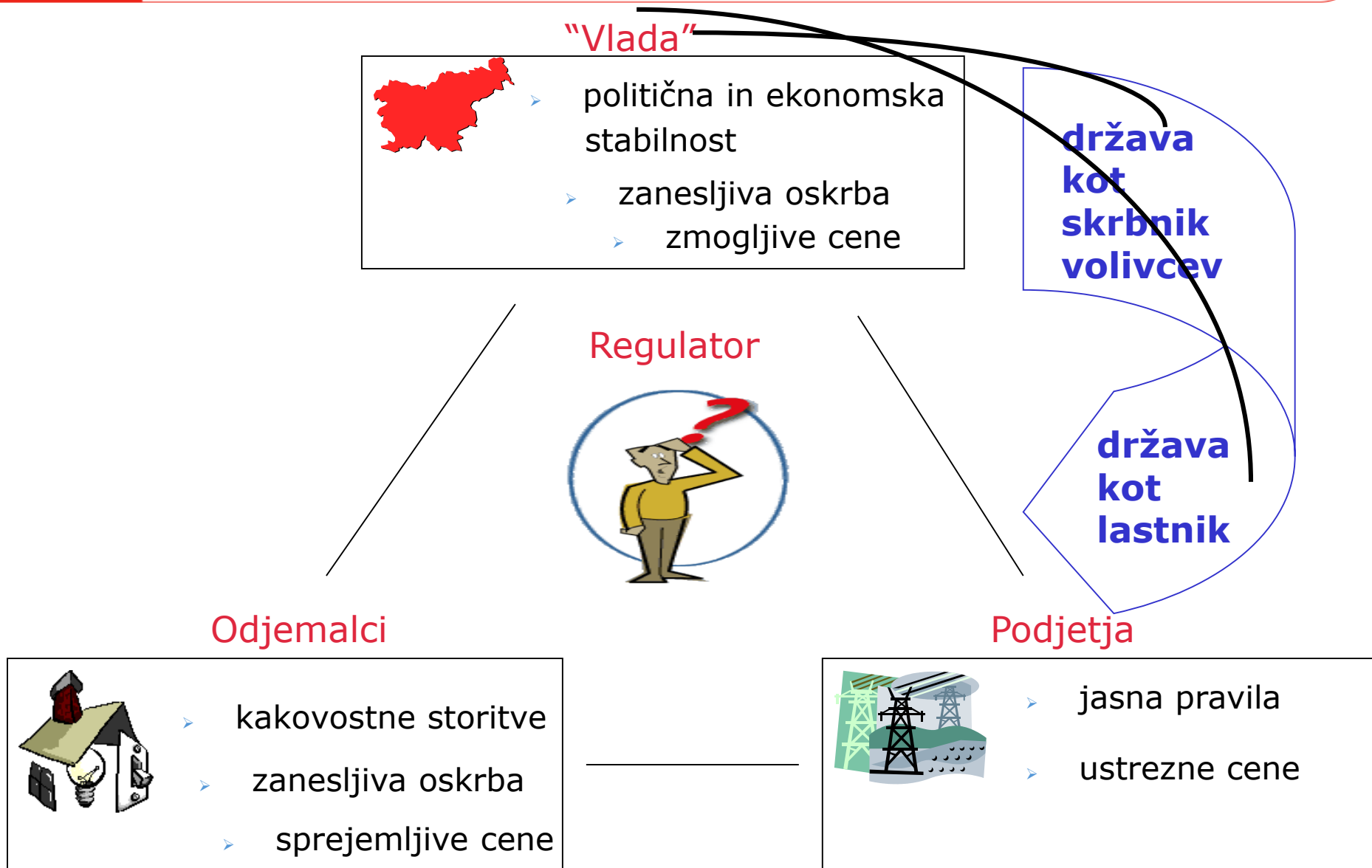
Manager skrbi za podjetje kot celoto, izpolnjevati mora lastnikove zahteve. Skrbeti mora za učinkovitost in dobiček celotnega podjetja.

Regulator regulira naravni monopol!

Zakaj je to dejstvo pomembno?

Pomembna je transparentnost in nediskriminativnost.

Regulator želi zagotoviti:

- **potrošnikom** — najboljše razmerje med kakovostjo in ceno;
- **podjetjem** — sposobnost za ekonomsko preživetje in vzpodbude za učinkovito poslovanje ter ekonomsko upravičene naložbe;
- **državi** — soustvarjanje pri izvajanju energetske politike v okviru nacionalnega interesa ter skrb pri povečevanju konkurenčne sposobnosti gospodarstva;

ali:

Zaščito interesov vseh udeležencev.

V tržnih razmerah izhajamo iz razmerja

dobiček → *investiranje* → *povečana konkurenčna sposobnost*

bankrot

Želja na področju reguliranih dejavnosti

dobiček → *investiranje* → *zanesljivost*

zmanjšanje zanesljivosti

Obstaja kakršenkoli razlog, da gospodarske javne službe, ki delujejo na področju naravnega monopola, ne morejo narediti tega, kar morajo narediti podjetja na konkurenčnem trgu?

Investicijske odločitve neposredno vplivajo na tekoče in razvojno financiranje podjetja.

... treba se je zavedati ...

“Trg priznava kakovost izdelka ali storitev, ne njegovih stroškov.”

“Kupci določajo, kaj je kakovosten izdelek ali storitev; ne pa podjetje.”

- Uredba (ES) št. 714/2009 v 16. členu določa namen uporabe prihodkov SO zaradi **dodeljevanja čezmejnih prenosnih zmogljivosti**. Ta prihodek se lahko uporabi le za naslednje namene:
 - a) zagotovitev dejanske razpoložljivosti dodeljene zmogljivosti; in/ali
 - b) vzdrževanje ali povečanje povezovalne zmogljivosti prek naložb v omrežje, zlasti z novimi povezovalnimi daljnovodi.
- Če prihodkov ni mogoče učinkovito porabiti za namene iz točk (a) in/ali (b) prvega pododstavka, se lahko ob upoštevanju odobritve nacionalnih regulatorjev uporabijo za znižanje omrežnih tarif, v višini kot določi regulator.
- Primer Eles-a, ki teh prihodkov ni ustrezno razmejil in je državi plačal davek tudi od teh prihodkov, čeprav so nameni uporabe teh prihodkov strogo določeni. Posledice:
 - napačno vodeni računovodski izkazi – spori z inštitutom za revizijo,
 - tožbe na upravnem in vrhovnem sodišču,
 - Izgube pri sistemskem operaterju.

Energetski zakon :

- SO presežek omrežnine nad upravičenimi stroški izvzame iz poslovnega izida tekočega leta in ga upošteva kot namenski vir za pokrivanje primanjkljajev omrežnine iz preteklih let oz. za pokrivanje upravičenih stroškov prihodnjih let
- SO primanjkljaj omrežnine do zneska upravičenih stroškov uveljavi pri določitvi omrežnine v naslednjih letih, znesek primanjkljaja se upošteva v poslovnem izidu tekočega leta

Določbe EZ

Slovenski računovodski standardi

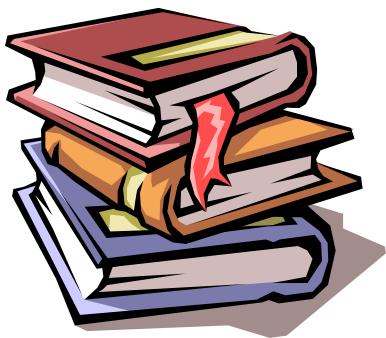
???? Posledica za SO ????

Razmišljati kot ...

Tisočletja star pregovor pravi:

“Daj v najem cvetoči vrt in sčasoma bo tam nastala puščava.

Daj košček puščave nekomu v last in sčasoma bo tam cvetoči vrt.”

Agencija za energijo

Hvala za pozornost!

Irena.Pracek@agen-rs.si

Strossmayerjeva 30, SI-2000 Maribor

p.p. 1579

Telefon: 386 2 234 03 00

Telefaks: 386 2 234 03 20

www.agen-rs.si

info@agen-rs.si